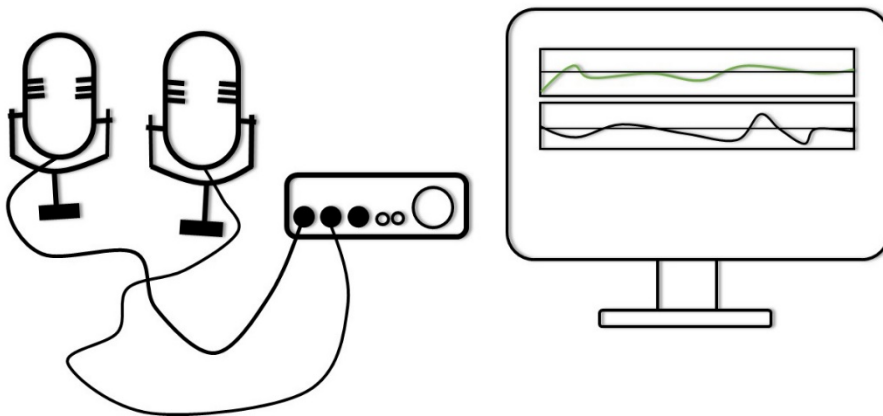

Åpen vitenskap og digital formidling

Erik Lieungh

Sammendrag

I denne artikkelen oppsummerer vi arbeidet med podkasten [Open Science Talk](#), som ble skapt av Universitetsbiblioteket ved UiT Norges arktiske universitet høsten 2018. Dette er en engelskspråklig podkast om åpen vitenskap. Vi forteller litt om motivasjonen bak, hvilke tema vi dekket, hva vi oppnådde, og en kort refleksjon om dette var en god investering for å bedrive digital formidling.

Format og lansering

Tidlig i høstsemesteret 2018 deltok undertegnede på et møte i faggruppe for forsknings- og publiseringsstøtte ved Universitetsbiblioteket i Tromsø. Denne faggruppen, som består av om lag 12 ansatte, har et særlig ansvar for å fremme «åpen vitenskap» (Open Science) i alle sine forgreininger, herunder åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og forskningsdata. Ideen om en podkast om temaet falt i god jord, og veien fra idé til lansering skulle bli kort.

Det var et klart dogme i hvordan podkasten ble laget. Hver episode skulle være cirka 15 minutter lang. Den skulle ikke være uttømmende i natur, men presis og fokusert for det temaet for episoden handlet om. Det var en programleder i hver episode samt en gjest. Podkasten var på engelsk, noe vi i forkant mente det kunne komme kritikk av, men som det aldri gjorde. Årsaken var rett og slett

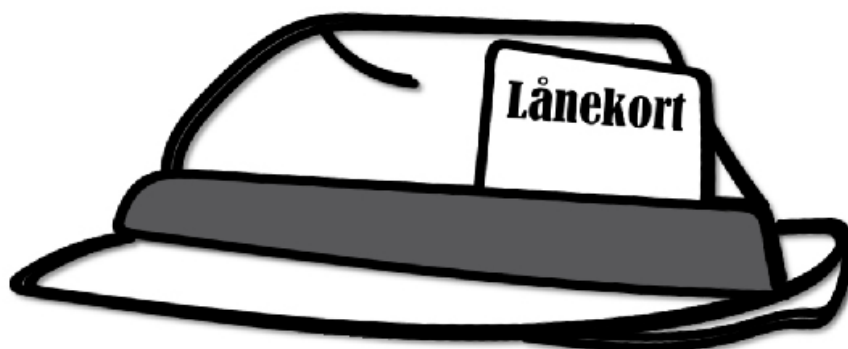
<https://doi.org/10.7557/15.5495>

© [Erik Lieungh](#). Dette er en artikkel distribuert i henhold til betingelsene og kravene i lisensen [Creative Commons Navngivelse 4.0 Internasjonal](#).

den store andelen forskere og ph.d.-studenter ved UiT som er utenlandske. Dessuten innebar det at vi kunne sende podkasten ut i verden, hvor det finnes mange i samme situasjon som oss selv, som også hadde et behov for å informere om åpen vitenskap.

De fire første episodene kom på lufta i rask rekkefølge i månedsskiftet september/oktober 2018. Førstemann ut var Stein Høydalsvik, som laget introduksjonsepisoden om selve begrepet «åpen vitenskap»¹. Så fulgte Jan Erik Frantsvåg med sin episode om den nylig lanserte Plan S², deretter kom Aysa Ekanger og fortalte om hvilke innvendinger som var mot «åpen tilgang», og hvilke som var mer rasjonelle enn andre³. Deretter var det Lars Figenschou med sin episode om hvorfor det var viktig å sikre forskningsdata fra eldre forskere⁴.

Dette var en sterk start for en podkast, og satte standarden for det som skulle komme seinere.

Stor bredde

I skrivende stund er det laget 33 episoder. Mange kollegaer ved Universitetsbiblioteket, fra andre enheter ved UiT Norges arktiske universitet, og fra utgivere, andre bibliotek og universitet, har deltatt. Alle delte mer enn gjerne av sin kunnskap, ut fra sine fagområder og erfaringer.

Vi har også kunnet bringe til torgs helt nye perspektiv, godt hjulpet av fri tilgang til gjestene under de årlige Munin-konferansene. Rett etter nå avdøde Jon Tennants flammende innlegg på talerstolen i

---

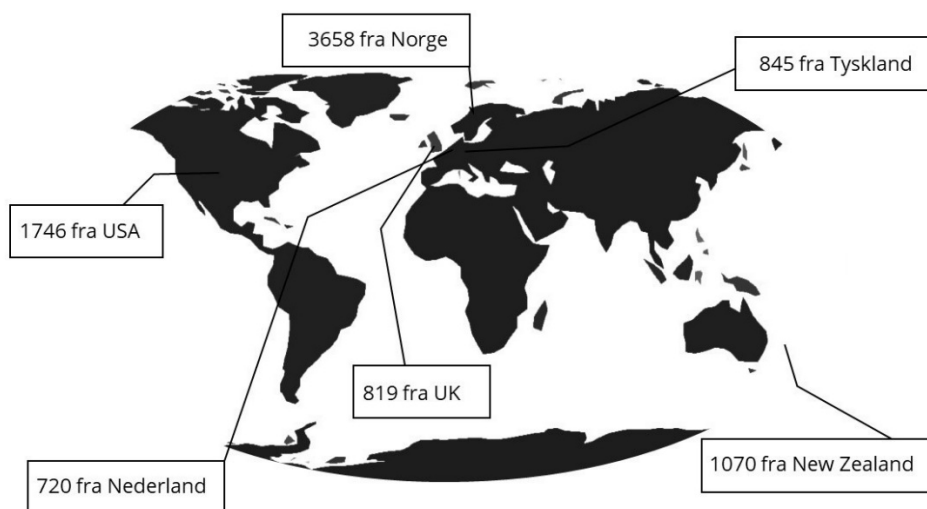
¹ Høydalsvik, S., & Lieungh, E. (2020). What is Open Science? Open Science Talk, (1). <https://doi.org/10.7557/19.5266>

² Frantsvåg, J. E., & Lieungh, E. (2020). What is Plan S? Open Science Talk, (2). <https://doi.org/10.7557/19.5267>

³ Ekanger, A., & Lieungh, E. (2020). To OA or Not to OA? Open Science Talk, (4). <https://doi.org/10.7557/19.5287>

⁴ Figenschou, L., & Lieungh, E. (2020). Senior Scientists & Valuable Data. Open Science Talk, (3). <https://doi.org/10.7557/19.5286>

Aud 1, gikk han over i studio og forklarte nærmere om sin noe aktivistiske tilnærming til åpen vitenskap⁵. Munin-konferansene har også gitt oss anledning til å hanke inn spennende perspektiv i form av intervjuer om åpen vitenskap på den sørlige halvkule⁶, i Midtøsten, i Latin-Amerika⁷. Vi har fått høre om mange ulike initiativer fra England, Nederland og Tyskland. Intervjuobjekter har fortalt om ulike bruk av åpen vitenskap i mange disipliner: kjemi, musikk, historie, psykologi, språkvitenskap, for å nevne noen. Vi vet også av de cirka 11.000 avspillingene, at vi har lyttere fra USA, New Zealand, Nederland, England, Tyskland og Sverige, for å nevne de største.

Statistikk over avspillinger av Open Science Talk fordelt på land, innhentet 27. april 2020. Kun de seks landene med flest avspillinger vises her.

Digital formidling

Men var det hele en suksess? Det er vanskelig å si. Selv har jeg for et par måneder siden sluttet ved Universitetsbiblioteket for å begynne i en annen jobb. Selv om jeg personlig ikke lenger er en del av kollegiet, våger jeg å påstå at for Universitetsbiblioteket har det vært en suksess. Vi har skapt et produkt sammen for en liten pengesum, vi har profilert UiT som et «åpen vitenskap-universitet», og det er mange der ute som kjenner Open Science Talk.

Vi vet også at da vi trengte den som mest, så var podkasten meget aktuell. Vi kunne lage en episode om Plan S, kort tid etter at planen var lansert. Vi kunne fortelle om Norges brudd med forlaget Elsevier

---

⁵ Tennant, J., & Lieungh, E. (2020). The Future of Open Science. Open Science Talk, (11). <https://doi.org/10.7557/19.5294>

⁶ Hachani, S., & Lieungh, E. (2020). Publishing in the Global South. Open Science Talk, (22). <https://doi.org/10.7557/19.5305>

⁷ Becerril-García, A., & Lieungh, E. (2020). Open Access in Latin America. Open Science Talk, (24). <https://doi.org/10.7557/19.5307>

to dager etter avtalen var brutt⁸, og følge opp umiddelbart når det kom på plass en ny avtale⁹. Vi hadde en egen plattform til å fortelle om svenskenes nye avtale med samme forlag, kun en uke etter at de hadde inngått den. Gjesten var direktør for Stockholms universitetsbibliotek, Wilhelm Widmark¹⁰. På dette tidspunktet hadde få andre medier omtalt avtalen.

Men det finnes en stor fallgrube når man lager digital formidling, spesielt når man bruker sosiale medier som kanal. Det er at man hele tiden står i fare for å kun formidle til sin egen menighet. Algoritmene er sterke, og ekkokamrene mange. Det gjør at de som dultet borti en åpen vitenskaps-podkast fra Tromsø, nok oftest selv allerede var frelst. Vi får bare håpe at de mange digitale hjertene og tomlene fra entusiastene lot seg spre til også andre kamre av den digitale verdenen, men vi kan nok ikke si at selve podkasten i seg selv stimulerte til særlig debatt. Det er verdt å legge merke til, ettersom temaet på ingen måte er ukontroversielt.

Foruten tallene, kan vi også finne igjen spor etter podkasten rundt omkring i verden. Fra universitet og bibliotek som lenker den opp på sine egne sider, til internsidene fra en av de største utgiverne i verden, Wiley, til flere forskeres digitale publiserings-CVer.

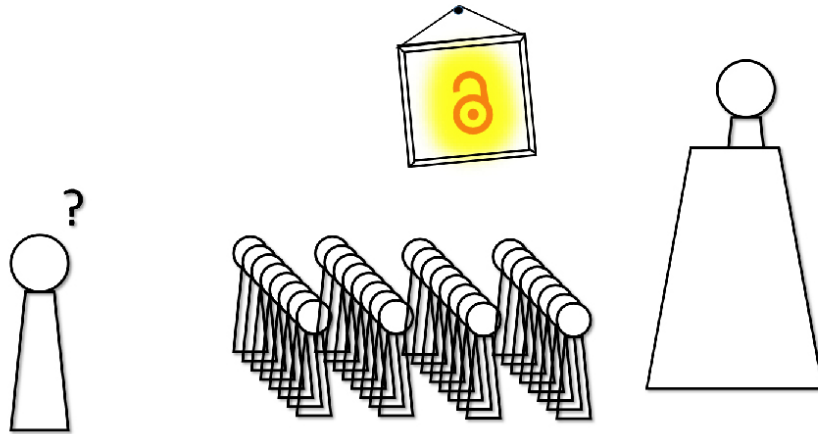
Episodene er nå også blitt arkivert på en fornuftig måte gjennom Universitetsbibliotekets egen publiseringstjeneste, Septentrio Academic Publishing. Det innebærer at for framtiden vil episodene alltid ligge der enten som en ressurs, eller som et historisk arkiv for hva som rørte seg i åpen vitenskaps-miljøet disse årene.

---

⁸ Magnussen, M., & Lieungh, E. (2020). No Deal with Norway. Open Science Talk, (15). <https://doi.org/10.7557/19.5298>

⁹ Magnussen, M., & Lieungh, E. (2020). Norway made a new deal with Elsevier. Open Science Talk, (17). <https://doi.org/10.7557/19.5300>

¹⁰ Widmark, W., & Lieungh, E. (2020). Sweden made a new deal. Open Science Talk, (23). <https://doi.org/10.7557/19.5306>

Avslutning

Om podkastserien i seg selv har skapt noe større forståelse for hva åpen vitenskap er, er usikkert. Det som er sikkert, er at det i hvert fall er informasjon tilgjengelig for alle der ute. Åpen vitenskap er ikke i synsfeltet til vår egen presse. Det er ikke noe kritikkverdig i det, men det er rett og slett ikke noe som opptar innbyggerne i landet utenfor UH-sektoren. I ny og ne drypper det litt åpen vitenskap ned mellom sidene i avishusenes trykkerier, men det er gjerne da diskusjonen i fagbladene har vært på sitt kvasseste. For eksempel når godt etablerte professorer skyter fra hoftene fordi bibliotekariatet, for en gangs skyld, hever sin egen stemme. Men der det skrives om åpen vitenskap er det som regel forbundet med konflikt, og den evige kampen mellom det som alltid har vært og det som kommer nå.

Poenget er uansett: Ingen kan si at de ikke har tilgang til kunnskapen om åpen vitenskap. For der har universitetsbiblioteket i Tromsø bidratt, med sterke fagfolk som byr på seg selv, uvante og nye perspektiv, og med et oppriktig ønske om å dele kunnskap. Det er disse ingrediensene som skal til i kampen om oppmerksomheten, som må ligge til grunn for at formidlingen skal bryte gjennom muren. Open Science Talk er i hvert fall et ærlig forsøk på det siste, et forsøk det er verdt å være stolt over.